

Хорошковська-Носач Тетяна Петрівна,
*науковий співробітник
відділу навчання мов національних меншин
та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України,
khoroshkovska@ukr.net*

РОЛЬ ЧИТАННЯ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ-ЧИТАЧА

***Ключові слова:** читання, формування, інтерес, учень, читач.*

В останні десятиріччя, у часи т. зв. діджиталізації (від англ. digital – цифровий), тобто оцифровування, переведення інформації в цифрову форму, спостерігається зниження інтересу до читання в учнів, втрата авторитету друкованої книжки як джерела знань, провідного засобу навчання та зберігання інформації. Це у свою чергу негативно впливає на читацьку активність покоління, що підростає. Однак, користь від читання важко переоцінити. Загальновідомо, що воно покращує фізичний стан людини, її ментальне здоров'я, розвиває уяву, фантазію, емпатію, тобто здатність до співпереживання, допомагає розібратись у різних життєвих ситуаціях тощо.

За даними дослідження щодо впливу книг та процесу читання на дітей, яке провела Міжнародна асоціація видавців [2], для розвитку читацької культури учні повинні читати щодня мінімум 15 хвилин. Розвиток дітей дошкільного або молодшого шкільного віку, яким батьки читають хоча б один раз на день, на рік випереджає розвиток дітей, яким не читають взагалі. Мовні й мовленнєві навички дітей, домашня бібліотека яких нараховує 500 видань, розвиваються на два роки швидше, ніж у дітей, які мають лише 10 книжок.

Американський експерт із саморозвитку Жордін Кормьєр виокремлює чотири основні причини заохотити дітей читати

більше книжок [3]. Серед них такі, як: поява натхнення, підвищення впевненості в собі, розвиток уміння розуміти погляди інших, зменшення стресу. Розглянемо їх детальніше.

Поява натхнення. Читання книжок стимулює розумову діяльність людини, покращує її пам'ять і підвищує творчий потенціал. Відповідно книжка може надихнути на появу нових ідей, на створення проєктів, на бажання подорожувати або на отримання будь-якого іншого цінного досвіду.

Підвищення впевненості в собі. Читання допомагає збагатити словниковий запас людини й розширити її інтелект. Обізнаність у різних питаннях допомагає особистості відчувати себе більш впевненою у власних силах і підготовленою до будь-яких життєвих викликів.

Розвиток уміння розуміти погляди інших. Люди, які часто і багато читають, як правило, більш чутливі, ніж ті, хто цього не робить. Читання розвиває соціальні навички особистості та її здатність до емпатії, тобто співпереживання. Занурюючись у незнайомі ситуації, ознайомлюючись із різними персонажами на сторінках книжок, людина розширює межі власних поглядів і починає краще розуміти інших.

Зменшення стресу. Читання – це своєрідна форма релаксації. Книжка здатна одночасно і активізувати мислення, і розслабити, і відволікти від проблем. Читання допомагає боротися зі стресом і поганим настроєм. Так, як свідчать дослідження, лише за 6 хвилин читання можна зменшити рівень стресу на 60 %, уповільнити серцебиття й розслабити м'язи. Крім того, Жордін Кормьєр називає читання прекрасним способом психологічного омолодження.

Гарним прикладом у заохоченні до читання може стати досвід Софії Павловської – наймолодшої «буктюберки» України, тобто блогерки, яка розповідає про книжки на YouTube (від англ. you – ти, ви, tube – «труба», «телевізор») – популярному сервері, що надає послуги розміщення відеоматеріалів [1]. Дівчина дає поради щодо підтримки інтересу до читання не лише дітям, а й учителям і батькам.

Так, дітям вона радить:

1. Читати книжки не лише за шкільною програмою, а й поза нею. Як стверджує Софія, вони часто бувають цікавіші. Дівчина закликає відкинути думку, що цікава література обмежується шкільною програмою. Насправді зараз є багато хороших книжок як українських, так і перекладних.

2. Звертати увагу на сучасних авторів, які пишуть для дітей і підлітків.

3. Не читати до кінця книжки, які не подобаються. Це економить час і не відбиває інтерес до читання.

4. Не соромитись запитувати, що читають однокласники, позичати в них книжки. Можна запитати поради тих, хто любить читати, або пошукати літературу в Інтернеті. Це гарний спосіб популяризації читання.

З власного досвіду Софія пропонує дітям 10-13 років почитати твори Василя Сухомлинського, Всеволода Нестайка, Джеремі Стронга. Щодо підлітків, то їм будуть цікаві твори Ніни Елізабет Грьонтведт («Привіт, це я», «Абсолютно нецілована»), серія «Суперкруті» Аудгільди Сульберг, серія «Енн із зелених дахів» Люсі Мод Монтгомері.

Серед порад, які дає блогерка батькам, такі:

1. Водити дітей на великі книжкові події: фестивали, виставки, форуми, наприклад, «Книжковий Арсенал», «Book Forum». Подібні заходи, переконана буктюберка, стають поштовхом, щоб діти та підлітки починали відкривати для себе літературний світ.

2. Читати самим, щоб подати дітям гарний приклад.

3. Розставляти вдома книжки в доступному для дітей місці. Блогерка переконана, що книжки мають стояти так, щоб на витягнутій руці можна було дістати їх з полиці. Тоді в дитини з'явиться інтерес до книжки і бажання розгорнути її.

Учителям блогерка радить:

1. Проводити цікаві літературні зустрічі з відомими письменниками. Під час них можна обговорювати прочитані книжки, спілкуватися з письменниками, однодумцями. Для кращої

комунікації перед заходом можна створювати спеціальні групи в соцмережах.

2. Рекомендувати для позакласного читання книжки не за шкільною програмою, а, наприклад, з історії, а також ті, які пишуть молоді автори про сучасних підлітків. Блогерка запевняє, що навіть тим, хто не любить розгортати книжку, інколи цікаво почитати про однолітків з інших країн. Буктюберка хотіла б, щоб такі книжки увійшли до шкільної програми. Вона вважає, що дітей треба стимулювати до читання, підштовхувати піти в бібліотеку або книгарню.

3. Створити в кожному класі невеличку бібліотеку або літературний куточок. Учні могли б приносити свої книжки, читати після уроків, брати звідти літературу додому.

Ще Д. Дідро говорив: «Люди перестають мислити, коли перестають читати». Щоб підтримати інтерес до читання, дорослим (батькам і вчителям) слід прищеплювати дітям шанобливе ставлення до книжки, показувати особистий приклад, обговорювати, візуалізувати прочитане, заохочувати дітей читати книжки в різних формах (паперові, електронні, на мобільному телефоні або планшеті), слухати аудіокнижки, навіть переглядати екранізації, відвідувати заходи, присвячені проблемам читання, книгарні, ходити до бібліотеки тощо.

Наявність сьогодні великої кількості джерел інформації – не привід відмовлятися від друкованої книжки. Щоб сформувати особистість учня-читача, заохотити сучасних дітей до читання, виховати в них любов до літератури, батькам і вчителям важливо спільно шукати нові шляхи вирішення окресленої проблеми. Крім того, підтримка й розвиток інтересу до читання має бути одним із пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти.

Література

1. Климко Н. Як привчити дітей до читання? Поради 14-тирічної книжкової блогерки. *Українська правда. Життя*. 9 квітня 2019. URL: <https://life.prawda.com.ua/society/2019/04/9/236350/> (дата звернення: 30.04.2020).

2. Міжнародна асоціація видавців – про вплив книг на дітей. URL: <https://starylev.com.ua/news/mizhnarodna-asociaciya-vydavciv-proplyv-knyg-na-ditey> (дата звернення: 30.04.2020).
3. Проблеми дитячого читання: поради відомих та успішних... *ЛітАкцент*. 23 червня 2018 р. URL: <http://literaturhjjobzor.blogspot.com/2018/06/blog-post.html?m=1> (дата звернення: 30.04.2020).

Галаєвська Людмила Вікторівна
молодший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України
luda.gala2703@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ-ЧИТАЧА ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ключові слова: *інформаційні технології, освітній процес, компетентний учень-читач, мультимедійні технології.*

Одним із пріоритетних напрямів у сфері інформатизації освіти є розроблення і запровадження мультимедійних технологій в освітній процес. Застосування мультимедії є потужним освітнім потенціалом для оптимізації процесу навчання на уроках словесності.

Інформаційні технології стали невід’ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. Інноваційні технології швидко увійшли в усі галузі нашого життя. У зв’язку з цим система навчання потребує використання сучасних технологій у процесі формування компетентного учня-читача.

Проблематиці використання мультимедійних технологій в освітньому процесі присвячені праці таких вчених як: О. Веренич, Ю. Єгорова, В. Касторнова, Н. Клемешова, А. Кравцова, М. Коля-